

Скоротечка изла-
зи у Седмицы 2.
Четверт:
и Недельюъ :
цена му въ како
за овдаши та-
ко и за странне
Предчисленике
за полъ године
4 фр. у Сребру.

Предчисление и
друга упутство-
ванія пріниа
Учредничество
у Пешти на Ро-
зенъ - Плацу
Ngo. 285 и сва-
ко Цесаро Кра.
Поште Чинов-
ничество.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Соунгієр.)

ПЕШТА.

Четвртакъ

9. Декемвріа. 1843.

Год. II.

ОДГОВОРЪ

Едногъ Краля Польскогъ на слово Руссоа, кое в 1751 године одъ Академіе Дижонскѣ неграду получило:

превео с' Француского.

П. Вуичъ.

En mille écrits fameux la sagesse tracée,
Fut, à l'aide des muses aux mortels annoncée;
Et par tout des esprits ses préceptes vainquers;
Introduits par l'oreille entrerent dans les coeurs.

Boileau.

Слово Руссоа безъ сумнѣя удивленя, достойно; и можда ће се сватко живый иесто тако чудити и дивити, видећи га одъ славне Академіе Дижонскѣ увенчанимъ.

Ели Сочинитель свое особенно мнѣніе установити хтео? Ніє ли то текъ нека до-
сетьливость, съ којомъ є съ общество
увеселявати и заслепити науміо? Было ка-
ко му драго, за мои нѣгово мнѣніе осусти-
ти, необходимо є нужно доказательства нѣ-
гова изпытывати, ставити Сочинителя ис-
тинама, кое є попримао, и самомъ себи на-
супротъ. Каџъ бы самъ могао опровергава-
юћи га нѣговимъ основопрописима (principes)
побѣдити га нѣговимъ оружіемъ и надвла-
дати га собственнымъ нѣговимъ падежомъ!

Начинъ мисленя нѣговогъ обзанює срд-
це вролстю. Начинъ писаня открива му духъ
изображенъ; али ако є кодъ нѣга, доиста
наука є врлосѹ сдержанна, и каџъ една с'
другомъ сложити се небы могла, (као што
се онъ труди то доказати), како є можно, да

му просвега ніє врлость утаманила? или
да га нравственность приволела ніє у нез-
нанству заостати? Да ли є врлости првен-
ство надъ наукомъ дао? зашто даље да намъ с' таковимъ одушевленіемъ краснослови о
пространной и драгоценной учености? Сда-
ли є напротивъ науци првенство дао надъ
врлости? зашто даље да намъ с' таковимъ
красноречіемъ превозноси ову на уштербъ
оне? Валяло бы да є овако чудесна противо-
словія поравнао, пре нег' што бы своеобщте
истине уништожавао, пре нег' што бы другогъ напастновао, валяло бы да се са са-
мимъ собомъ слаже.

Ніє ли друго желіо развѣ упражнявати
умъ и осветлати свой даръ воображена? А-
ко є то, нетреба да му завидимо маловаж-
ну корысть ако є у тому успѣо. Али шта да
судимо у овомъ случаю о нѣговои беседи?
то исто штабы судили после чиганя каковогъ
остроумногъ романа: залудъ се труди Са-
чинитель позаймити му обликъ истине, ясно
се види ипакъ да ни самъ не верує оно, о
чему се усилива другогъ уверити.

Шта се мене тиче, кои нимало не ла-
скамъ себи, нити да имамъ толико проница-
телства, да бы самъ могао какову стварь на
погибелъ нравственности мое научити, нити
ипакъ да имамъ велике врлости є коима бы
незнанству момъ много чести учинити мо-
гао, дижући се противъ овако неупутногъ
мнѣнія немамъ другу корысть, развѣ сачу-
вати корысть истине. Сачинитель ће у мени
безирискрастногъ противника искусити. Шта

ваше, я се трудимъ заслугу себи учинити напастуюћи га; сви мои труди у овој борби неимајући друге цљи, развѣ да бы самъ му умъ са срдцемъ помирio, и да бы самъ задовољство получio видиги у његовoj души науке, којма се дивимъ у сајезу с' врlostи-ма, кое високо уважавамъ.—

(продужићесе.)

СЕРБСКОМЪ ЗЕМЛЂДЉЛЦУ ПОЛЕЗНА СООБЩЕЊА.

¶

едногъ Священика.

Священика је арагиј Землђдљче и брате мой, сањъ Господъ, Свѣтилникомъ, назвао, и по тимъ наименованію дѣжанъ је онъ свачимъ онимъ, што је добро и полезно, не самш теби, или је Бога мѣ данномъ стадъ своимъ, но и цѣломъ човечеству свѣтлити. Онъ је дѣжанъ, сљдѹюћи добромъ примѣръ дрѓиј просвѣщенніи Народа и учени мѣже-ва, је срећи, просвѣщенију и напредку своји Сонародника својски и по цѣлой сили својој постаратисе. Да, брате добриј! љевова је дѣжност тебе у добру настављати и учити, а твоя опетъ дѣжност је љевга слѣшајући кај добротвора свогъ и отца високочествовати. Безъ љевговогъ ученија та срећанъ неможешъ быти зато, што ты забавляјућисе у твомъ благословенномъ Землђдљству, неможешъ, кај онъ, умнш, свѣта овога пространости заглеђивати: нити све оно окомъ, ниги читанѣмъ, што су прости Народи у златномъ Землђдљу хѣдожеству новогъ про-изнашли, поправили и напредовали, видѣти Слушай дакле, сва она полезна сообщеніја, коя се твога заната касају, и све оне најке, кое бы твой домашни напредакъ причинити могле, примиј усердиј: какова ћешъ ево у полезному нашемъ Скоротечи читати мочи: но пре него што ти таково што сооб-щимъ, вали да знашъ, да: „Тко је колико учио, толико и зна, и да она о добромъ Свя-щеникѣ речена пословица (добаръ Священ-никъ до смрти се учи) свакомъ прилѣжномъ виеку приличеству. Учитисе пакъ може

различиш: прво, изъ разговора, кадъ си-рѣчъ, дрѓай ученији и исхѣсни мѣжъ предъ нами своя познаніја изкаже, и мы та забележивши, на нашъ обратимо ползъ: второ, изъ примѣра, кадъ си-рѣчъ, такојо што видимо, што до дана се видѣли и исхѣсили ни-смо, и томъ сљдовати трѣдимосе: на при-мѣръ, Домаћинъ једанъ, кој на цѣлой про-странной својој земли и грѣной авли, ни једногъ посађеногъ дрвета нема, кога домаћини вити обграде, вити капије, нити пакъ камен-ногъ димника има, такавъ велинија домаћинъ прелазећи преко дрѓогъ каквогъ уреднијегъ села примѣти, да тамо у свакој авли пре-красна вића рађају, да свѣ домови обрађе-ни, капијомъ снабдѣни, и да на свакомъ до-му је камена иззыданый димникъ стои. мо-же се тимъ примѣромъ набути, да поредъ мѣдрогъ прилѣжаніја, и онъ таково што исто урадити и имати може: треће, учимосе изъ полезны книга, у кое се исхѣсни мѣжева примѣчаніја записсю. — Истина, да има већи и такш набучены Землђдљлаца, кој не само што знају то, какш се кодъ ныи, или по дрѓима предѣлама съ добромъ успѣхомъ оре и сије: но и то свѣ сазнали какш се у страни-ма земљама найболя домостроителства воде. Кадъ се дакле овакова полезна познаніја у једно спишо, и на трѣкъ издаду, неможели човекъ читанѣмъ или слѣшанѣмъ оваковы книга себе ползовати? Тако стои стварь и съ дрѓомъ бѣди којомъ најкомъ. Свѣтъ је дана на данъ све више мѣдримъ постае. Мно-ге ствари, је којима пре сто година ни саня-ти могли нисмо, дана се свѣ већи обычни по-вседневни послови. Нема таквогъ хѣдоже-ства, или знанја, коя се небы дала поправи-ти или усовершенствовати новима позна-нијама и јакровеніјама. Погрѣшиш дакле мы-сле они, и себе црвѣ у ренъ завѣченомъ у-подобљавају, кој се у свачему текъ древно-сти држе и онда, кадъ у новимъ што болѣ виде. Ови обични говоре: „Отацъ ми је такш радиј, пакъ је живиј.“ Та да! сљ-даймо древности у добромъ, али и новость немаймо презрѣти, ако у њој каково добро нашли будемо. Јрбо кадъ намъ је мило да намъ шеширъ, лайблукъ, преникъ, кабани-

ца и опакліа по новой форми скроена бѣдѣ, запитъ бы смо се усгрѣчавали и у домостріителство наше таково што увести, што бы намъ приходѣ нашъ умножевало, и начинъ живута ишиегъ красило и щлагшавало. Ово себе показае, да и Землѣдѣлацъ, ако в радѣ да напреднїи бѣде, дѣжанъ в и то непрестанно учитисе, и дрѣгѣ ѿ нѣга исѣсніе доброхотниш слушати. Чѣй дакле, брате, любезный Землѣдѣлаче, моя сообщенія, коя читаюши и у разныма книгама теби садѣ дравоволиш сообщавамъ; право:

Дванайсть Златны Правила.

1. *Ordo est anima regum vel et Latinc.* Редѣ вѣща свакогъ посла и неиспленено домашнѣ сокровище. — Свака стварь у дома или у авлїи нека ти има определено свое мѣсто, и послови твои, нека имадѣ свое извѣстно време. Нека бѣде и теби и твоима домашними главный законъ свашта у свое време совершавати. Тко люби редѣ, усѣгблѣва свою силѣ, и за єданъ часъ сврши више, нежели дрѣгї за цѣо данъ. Не зачини безъ намѣренія садѣ ово, садѣ омо, и незаборавляй данаеъ оно што си юче зачео. Вѣтрогона ништа къ концѣ совершено привести вреданъ ніе.

2. Ништа тако непостоянно у човечіимъ животѣ ні, какъ свѣтско добро, благо и срећа: зато немой безпутниш ништа ѕбацывати или трошити, но сачѣвай и за бѣдѣше. Новацъ вѣзаиста найшелезнія стварь ако га на добро обратимо, и каково безпѣтно онай дѣло твори, који га безъ намѣренія троши, или га на онаковѣ стварь обраћа ѿ кое нити приходѣ нити ползы каквой надатисе има. Тко у младости добро газдѣ, тай да ће у старости мирниш поживити, надатисе може.

3. Непроводи у лѣности време, дѣятеланъ бѣди свагда у каквомъ нибѣдѣ полезномъ дѣлѣ. Време є човека найскѣпоценнѣ благо ако га зна мѣдрш употребити. Свакимъ минѣтомъ, свакимъ часомъ, кога си на праздниш провео, изѣубио си полезный плодъ оногъ дѣла, кога си за то време совершити могао. Како ѿ многиі країцара форинте, таако ѿ многи мінѹта часови ѿ часова дни бы-

ваю. Прилѣжанъ човекъ просіячкѣ торбѣ никакдѣ ѕвратъ обесити неће: а напротивъ бадавѣджа доволицъ богатъ быти неможе.

(продуженіе слѣдуе.)

ГЛАСЪ МУДРОСТИ И ИСКУСТВА.

Између свега, што є мѣсецъ Май лѣпога донео, ніе ништа тако красно као нѣгово цвеће. Я немогу довольно поняти, како се може што друго тако любити као цвеће. Тво цвеће нема радо и не люби, тай мора быти да га ніе никогда право и добро ни проматрао; или мора быти, да се у нѣму тако-вогъ што налази, кое га чисте любови неспособнимъ чини. Найболѣ, што у човеку любимо, — єсте најсрдніе оному, чему се у цвећа дивимо! Тко нема мысли о цвећу, нема мысли ни о красоти; слѣдователно ни мысли о красоти душевной. Коя бы любовь была свагди и свагда тако чиста, као любовь цвећа?

Кланянѣ є лепа мрежа за краткоумне.

Мы сви заблућуемо; само што сваки другоячіе заблућуе. — Кои ништа не дає печатати, тай се и не критизира; кои ништа не пише, тай неправи у писаню никакве ни погрѣшке, а кои ништа не рачуни, неправи у рачуну ни погрѣшке.

Нова є честь као и нова хальина, коя пре не сходствує ниги се слаже, докъ се мало не пронесе.

Нема никакогъ художества, кое бы духу и вкусу єдне Госпоже више чести причинило, и при коемъ бы се она свакій данъ побольшавала и умекшавала, као нѣна — кѣни.

Правда више путїй болуе, аль зато опеть не умре.

Речъ Отацъ есть єдна велика речъ; найвећа у Держави.

Кои честь трудно и у невреме тражи, издае се, да ју не заслужуе. —

Кои ново Званіе получи, тай є обукао нову юшть круту хальину.

И. ј

Д О П И С Ъ.

(Изъ Н. Саду). Ныюва Ексцеленциа Г. Архіепископъ и Митрополітъ Іосифъ Раичичъ, обще люблѣнныи Отаць и Архіастыръ нашъ, кои є одма после повратка свогъ изъ Пожуна Ныюво Високопреосвештенство Г. Броцеа Мутибарића за Епіскопа Далматинскогъ посветіо; отъ выше Надлежателства и приватны Высоки' Особа' привѣтствія долженственно пріимао, — потомъ Апеллаторіумъ чрезъ выше дана' непресѣчно држао; у засѣданіяма Народне кассе Ассистента' предсѣдавао, благоволіо є на праздникъ Воведенія и насть Новосађане, не само лично посѣтити; но такођеръ и у цркви кафедралной са своима дворяніма, ГГ. Архімандритомъ, Протосунгеломъ, Сунгеломъ, Архідакономъ, Протодакономъ, и мирскимъ Священствомъ священодѣйствовати, а по савершенню свете Литургіе, слышателѣ ко благоговѣйству, прадѣса ныювы жаркомъ ревносѹ свагда освѣђоченої, трогателно побудити. — Слѣдуји данъ, као верховный народногъ Србскогъ Гимназума Новосадскогъ Патронъ, држао в Патроната засѣданіе, и о благу заведенія овогъ Народногъ стараюћисе, у присутствію избраногъ Общества — шестъ Попечитеља' (куратора) Гимназіе, кои ћеду се о обдржанію, и умноженію фонда овогъ старати, усрдно є, да се званія овогъ пріиме, приволео, и да се кафедрална црква овдашиа што болѣ украси — примѣромъ є своимъ предходіо — Предпомянута ГГ. Гимназіе Куратори, коихъ ће имена Клю, у книгу вѣчности као неспорне родолюбце назначити, єсу: Г. Григорій Секулич Медицине Докторъ, Јованъ Шилич, Димитрій Видуловић. Михаилъ Кристичъ, Јосифъ Марковичъ трговцы, и избраніи Граждани, и Г. Јоаний Владислављевичъ, заклетый Адвокатъ Мађарскій.

Сутра данъ ныюва Ексцеленциа, као познатый Аонида иѣжныи Меценатъ и Покровитель, благоизволіо

е овдашиа заведенія школска отечески посѣтити, гдј се у Гимназіалными классама старіима по читавъ сать бавіо, вопросе — већегъ вниманія достойне изъ філософічески', математическа' и філологічка' Наука' удеено предлаго, и такове на Кафедри седећи, или при табли школской стоећи, на удивљеніе самы Профессора — по найновінча источниками рѣшио, и изяснявао, и ученике ко совершеномъ преподаваемы предмета' понятію основателно упутствовао: потомъ све класе Гимназије упознавши, главне Народне школе овдаши посѣтіо, и свуда дѣчицу изъ предаваемы наука' испытывао, и любкимъ своимъ поведеніемъ, отеческимъ увѣшаніемъ къ свему што є добро, љпо, честно, истинито наставляю и ободравао. — Садѣ вѣруемъ да в истинито оно Повѣстника о Карлу великомъ изреченіе: „да сирѣћи великий овай свѣта обладатель ингда се већиј ни є быти чинио, него кадъ є у низкимъ школама између малолѣтне дѣчице бавиосе“ Ученици нашегъ заведенія, будући Царства Граждани, гледаюћи како ныюва Ексцеленциа, верховный народна нашегъ Предстатель, свугди на кафедру школскъмъ пра'омъ покрывену сѣда, и съ кафедре, као учитель съ ныма о предметима школскимъ разговарајасе; на часъ опетъ кодъ макана боязливы стоећи съ ныма изъ Буквара чита, и сриче: мораю и кафедру школску, и свое Наставнике, и преподаваеме науке достойне цѣнити, и уважавати!! — Окол' два сата после подне — одъ зданія школскогъ, гдј се 5 сатија задржавао — пратио в ныюву Ексцеленцију общиј учитеља' и ученика' овай благодарный гласъ: „да живи Јосифъ Раичич! бодрый Рода Србскодъ Кормитељ, да живи! и дуго намъ прадѣске вѣре наше широка вѣтрила у крѣпкој Десници држао!!

Дръ. П. Јовановић.

Б Е Ч КА Л У Т Р І Я.
отъ 16. Деке. р. № 30 51 31 24 16
Вућићесе 30. Декем. р.

Станѣ дунава у Пешти.
19. и 20. Деке. п. р. 6." 9." 0."

Дає се свакому на знанѣ: да є Господинъ Алоизъ Реешъ изъ свое особите наклонности спрама наши Учителя поклонію цео добытакъ свога садъ по другій путь за 1 фр. 12 кр. среб. обявленогъ Шематизму нашему учителскому пензіональному фонду.

У слѣдствію высочайшегъ подъ №ромъ 38306. изданогъ упутствованія являсе одъ стране верховногъ школа наши Надзирателства: да свакій колена Валахійскогъ мужъ, кои бы желіо званіе дѣйствителногъ Дистриктualны Школа наши управителя у Окружю Вел: Варадскомъ или К. Шебешкомъ (Лугошкомъ) получить, има се кодъ тогожде верховногъ Надзирателства съ писменнымъ прошеніемъ, и нуждными доказателствами до последнѣгъ месеца Ферфуаріа 1844. лѣта прїavitи. —

Издаватель Димитрій Јовановић. — Учредникъ Димитрій Теодоровић

(Rosen - Platz № 285.)